

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) sprendimas

2018 m. rugpjūčio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžiningos sąlygos – Taikymo sritis – Skolinio reikalavimo perleidimas – Paskolos sutartis, sudaryta su vartotoju – Šios delspinigius nustatančios sutarties sąlygos nesąžiningumo vertinimo kriterijai – Šio nesąžiningumo pasekmės“

Sujungtose bylose C-96/16 ir C-94/17

dėl atitinkamai *Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 38, Ispanija) 2016 m. vasario 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. vasario 17 d., ir *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2017 m. vasario 22 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. vasario 23 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Banco Santander SA

prieš

Mahamadou Demba,

Mercedes Godoy Bonet (C-96/16)

ir

Rafael Ramón Escobedo Cortés

prieš

Banco de Sabadell SA (C-94/17)

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet ir F. Biltgen,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė L. Carrasco Marco, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. sausio 10 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: ispanų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Banco Santander SA*, atstovaujamo *abogados* A. M. Rodríguez Conde ir J. M. Rodríguez Cárcamo,
- *Banco de Sabadell SA*, atstovaujamo *abogados* A. M. Rodríguez Conde ir J. M. Rodríguez Cárcamo,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos V. Ester Casas,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz, N. Ruiz García, M. van Beek ir A. Cleenewerck de Crayencour,

susipažinęs su 2018 m. kovo 22 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant, pirma, *Banco Santander SA* ginčą su Mercedes Godoy Bonet ir Mahamadou Demba (C-96/16) ir, antra, Rafael Ramón Escobedo Cortés ginčą su *Banco de Sabadell SA* (C-94/17) dėl šių šalių sudarytų paskolos sutarčių vykdymo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 tryliktoje konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; kadangi dėl to, atrodo, kad nėra būtina kontroliuoti kaip vykdomos tos sąlygos, kurios atspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas <...>; kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluotė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.

2. Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas <...>, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.“

5 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse numatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

6 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.“

7 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

8 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

9 Šios direktyvos 8 straipsnyje skelbiama:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą [Valstybės narės, siekdamos geriau apsaugoti vartotojus, šios direktyvos taikymo srityje gali priimti ar toliau taikyti griežtesnes nuostatas, neprieštaraujančias Sutarčiai].“

10 Pagal tos pačios direktyvos priedo 1 dalies e punktą prie jos 3 straipsnyje 3 dalyje nurodytų sąlygų priskiriamos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas yra „reikalauti iš bet kurio vartotojo, kuris neįvykdė savo įsipareigojimo, kaip kompensaciją už tai sumokėti neproporcingai didelę sumą“.

Ispanijos teisė

Nuostatos dėl skolinio reikalavimo perleidimo

11 *Código Civil* (Civilinis kodeksas) 1535 straipsnyje, kuriame reglamentuojama skolininko teisė išpirkti savo skolą skolinio reikalavimo perleidimo atveju, nustatyta:

„Jei ginčijamas skolinis reikalavimas perleidžiamas, skolininkas turi teisę jį panaikinti, kompensuodamas perėmėjui jo sumokėtą sumą, patirtas išlaidas ir palūkanas, skaičiuojamas atsižvelgiant į sumokėtą sumą nuo tos dienos, kai ji buvo sumokėta.

Skolinis reikalavimas laikomas ginčijamu nuo to momento, kai užginčijamas dėl šio reikalavimo pateiktas ieškinys.

Savo teise skolininkas gali pasinaudoti per 9 dienas nuo dienos, kai perėmėjas pareikalauja sumokėti.“

- 12 Skolinio reikalavimo perėjimas iš perleidėjo perėmėjui nagrinėjamosiose bylose reglamentuojamas 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575, toliau – Civilinio proceso kodeksas) 17 ir 540 straipsniuose (17 straipsnis taikomas bylą nagrinėjant iš esmės, o 540 straipsnis – per vykdymo procedūras).

Nuostatos dėl nesąžiningų sąlygų

- 13 *Texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias* (naujos redakcijos Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos ir kitų papildomų įstatymų), patvirtinto 2007 m. lapkričio 16 d. *Real Decreto Legislativo 1/2007* (Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 1/2007) (BOE, Nr. 287, 2007 m. lapkričio 30 d., p. 49181, toliau – LGDCU), 82 straipsnyje nustatyta:

„Nesąžiningomis sąlygomis laikomos sutarčių sąlygos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, ir bet kuri praktika, dėl kurios nebuvo gauta aiškaus sutikimo, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jų atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo ir naudotojo nenaudai.“

- 14 LGDCU 85 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad nesąžiningomis laikomos „sąlygos, pagal kurias iš vartotojo ir naudotojo, kurie nevykdo savo įsipareigojimų, kaip kompensaciją už tai reikalaujama sumokėti neproporcingai didelę sumą“. Šia nuostata į nacionalinę teisę buvo perkeltos susijusios Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 ir 3 dalių ir šios direktyvos priedo 1 dalies e punkto nuostatos, kartu patikslinant, kad pagal Ispanijos teisę tokia sąlyga, kaip nurodyta minėtame 1 dalies e punkte, visada laikoma nesąžininga.

Tribunal Supremo (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) jurisprudencija

- 15 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-94/17 matyti, kad 2015 m. balandžio 22 d. Sprendime Nr. 265/2015, 2015 m. rugsėjo 7 d. Sprendime Nr. 470/2015 ir 2015 m. rugsėjo 8 d. Sprendime Nr. 469/2015 (toliau – 2015 m. balandžio 22 d., rugsėjo 7 ir 8 d. sprendimai) *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad, atsižvelgdami į tai, jog nėra teisinių kriterijų, kuriais remiantis būtų nustatytos aiškios taisyklės, skirtos įvertinti, ar su vartotojais sudarytose asmeninėse paskolų sutartyse esančios delspinigių normą nustatančios sąlygos, dėl kurių nebuvo derėtasi, yra nesąžiningos, Ispanijos pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai taikė skirtingus kriterijus. Dėl to atsirado didelis teisinis netikrumas ir nuo bylą nagrinėjančio teismo priklausantis skirtingas bei savavališkas požiūris į vartotojus. Be to, atsirado didelių skirtumų nustatant tokių sąlygų nesąžiningumo pasekmes.
- 16 Siekdamas ištaisyti šią teisinio netikrumo padėtį ir nelygybę, *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad reikia būtinai apibrėžti tokių sąlygų nesąžiningumo vertinimo kriterijus ir nustatyti minėtas pasekmes.
- 17 Šiuo tikslu *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas), pirma, pažymėjo, kad pagal LGDCU 85 straipsnio 6 dalį nesąžiningomis laikomos sąlygos, įpareigojančios vartotoją, kuris neįvykdo įsipareigojimų, kaip kompensaciją už tai sumokėti neproporcingai didelę sumą. Antra, jis išnagrinėjo įvairiose srityse taikomas nacionalinės teisės nuostatas, kai, nesant susitarimo tarp šalių, skolininkas vėluoja sumokėti, ir paprastai paskolos sutartyse nustatomas delspinigių normas, dėl kurių buvo atskirai derėtasi su vartotojais.

- 18 Remdamasis šiuo vertinimu jis padarė išvadą, kad nesąžiningomis reikia laikyti delspinigius nustatančias sąlygas, kurios buvo numatytos su vartotojais sudarytose asmeninės paskolos sutartyse ir dėl kurių nebuvo derėtasi, kai šių delspinigių norma daugiau nei dviem procentiniais punktais viršija įprastą palūkanų normą, dėl kurios sutarties šalys buvo susitarusios.
- 19 *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) pareiškė, kad tokios delspinigių normos nustatymas lemia nepagrįstą skirtumą tarp šio sprendimo 17 punkte minėtose nacionalinės teisės nuostatose, taikomose skolininkui vėluojant sumokėti, numatytų procentinių dydžių ir kad verslininkas negali pagrįstai tikėtis, jog tuo atveju, jei bus tinkamai elgiamasi su vartotoju, pastarasis per atskiras derybas sutiks su tokią delspinigių normą nustatančia sąlyga.
- 20 Dėl nagrinėjamų sąlygų nesąžiningumo pasekmių *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad jo nagrinėjamosiose bylose delspinigių normą, nustatytą šiose sąlygose, sudaro įprasta palūkanų norma, padidinta tam tikru skaičiumi procentinių punktų. Atsižvelgdamas į tai jis padarė išvadą, kad jei minėtos sąlygos būtų pripažintos nesąžiningomis, reikėtų visiškai panaikinti padidinimą, kuris atitinka delspinigių ir įprastų palūkanų skirtumą, vadinasi, toliau būtų skaičiuojamos tik įprastos palūkanos. Tačiau jis nusprendė, kad nereikia panaikinti šių įprastų palūkanų skaičiavimo, nes jos išlaiko atlyginimo už paskolintų pinigų naudojimą funkciją.
- 21 2015 m. balandžio 22 d., rugsėjo 7 ir 8 d. sprendimuose padaryta išvada 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimu Nr. 705/2015, 2016 m. vasario 18 d. Sprendimu Nr. 79/2016 ir 2016 m. birželio 3 d. Sprendimu Nr. 364/2016 buvo pritaikyta hipoteka užtikrintoms paskolų sutartims.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byla C-96/16

- 22 2009 m. lapkričio 2 d. ir 2011 m. rugsėjo 22 d. M. Demba ir M. Godoy Bonet su banku *Banco Santander* sudarė dvi paskolos sutartis – atitinkamai dėl 30 750 EUR sumos, kurios grąžinimo terminas buvo 2014 m. lapkričio 2 d., ir dėl 32 153,63 EUR sumos, kurios grąžinimo terminas yra 2019 m. rugsėjo 22 d. Pagal šių sutarčių bendrąsias sąlygas įprastų palūkanų ir delspinigių dydžiai atitinkamai buvo nustatyti 8,50 % ir 18,50 % pirmoje sutartyje ir 11,20 % ir 23,70 % antroje sutartyje.
- 23 M. Demba ir M. Godoy Bonet nustojo mokėti nagrinėjamosiose sutartyse numatytas mėnesines įmokas, todėl *Banco Santander* paskelbė, kad šios sutartys yra nutraukiamos, ir pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, t. y. *Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 38, Ispanija) dėl skolinių reikalavimų M. Demba ir M. Godoy Bonet atžvilgiu, kurių bendra suma – 53 664,14 EUR, patenkinimo.
- 24 Nors tokios galimybės nagrinėjamosiose sutartyse nebuvo numatyta, 2015 m. birželio 16 d. *Banco Santander*, remdamasis taikytinomis Civilinio kodekso nuostatomis ir pagal oficialiai patvirtintą aktą, šiuos skolinius reikalavimus perleido trečiajam asmeniui už 3 215,72 EUR sumą. Šis trečiasis asmuo pateikė prašymą leisti pakeisti *Banco Santander* per išieškojimo procedūrą, kurią šis pradėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- 25 Tam teismui kyla klausimas dėl galimos M. Demba ir M. Godoy Bonet teisės išpirkti savo skolą ir taip ją panaikinti, kompensuojant minėtam trečiajam asmeniui sumą, kurią jis sumokėjo už minėtą perleidimą, kartu su taikytinomis palūkanomis ir išlaidomis.
- 26 Šiuo klausimu jis atkreipia dėmesį į tai, kad išpirkimo teisę numatančiame Civilinio kodekso 1535 straipsnyje nustatyta, kad tokia teisė apima tik vadinamąsias ginčijamas skolas, t. y. tas, dėl kurių ginčijamasi iš esmės per procedūrą dėl skolos pripažinimo. Šiame straipsnyje nenumatyta, kad

skolininkas turi galimybę šia teise remtis per skolos išieškojimo procedūrą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, arba neteisminio perleidimo atveju, todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, neužtikrinama pakankama vartotojų interesų apsauga. Šis teismas priduria, kad tokia apsauga taip pat neužtikrinama Civilinio proceso kodekso 17 ir 540 straipsniuose, kuriuose reglamentuojamas perleidėjo pakeitimas perėmėju vykstančiuose teismo procesuose, nes, be kita ko, šiose nuostatose net neminima skolininko teisė išpirkti savo skolą, nustatyta Civilinio kodekso 1535 straipsnyje.

- 27 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų, ar su Sąjungos teise, būtent su Direktyva 93/13, suderinama tokia komercinė praktika, kai verslininkas, nesant konkrečios sutarties sąlygos šiuo klausimu, už nedidelę kainą perleidžia arba nuperka skolą, nors apie tokį perleidimą skolininkas nebuvo iš anksto informuotas arba nebuvo gautas jo sutikimas ir jam nebuvo suteikta galimybės savo skolą išpirkti ir taip ją panaikinti, kompensuojant perėmėjui sumą, kurią šis sumokėjo už tokį perleidimą, kartu su taikytinomis palūkanomis ir išlaidomis.
- 28 Be to, šiam teismui kilo klausimų dėl aspektų, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant galimą pagrindinėse bylose nagrinjamų sutarčių sąlygų, nustatančių delpinigių normą, nesąžiningumą, ir dėl tokio nesąžiningumo pasekmių. Atsižvelgdamas į tai jis abejoja, ar 2015 m. balandžio 22 d., rugsėjo 7 ir 8 d. *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimuose suformuota jurisprudencija yra suderinama su Direktyva 93/13.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 38) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. a) Ar komercinė praktika, kai skola perleidžiama arba nuperkama nesuteikiant vartotojui galimybės savo išskolinimo panaikinti sumokant perėmėjui jo sumokėtą kainą, palūkanas ir išlaidas, neprieštarauja Sąjungos teisei, konkrečiau [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos] 38 straipsniui <...> ir SESV 4 straipsnio 2 daliai, 12 straipsniui ir 169 straipsnio 1 daliai?
- b) Ar tokia komercinė praktika, t. y. vartotojo skolos nupirkimas už nedidelę kainą, negavus vartotojo sutikimo ir jam apie tai net nežinant, kai tai nebuvo numatyta kaip bendroji sutarties sąlyga ar sutartyje nustatyta nesąžininga sąlyga ir kai vartotojui nesuteikiama galimybės dalyvauti šiame sandoryje pasinaudojant teise skolą išpirkti, neprieštarauja [Direktyvoje 93/13] įtvirtintiems principams, ypač veiksmingumo principui, ir šios direktyvos 3 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai?
2. a) Ar, siekiant užtikrinti vartotojų ir naudotojų apsaugą ir ją plėtojančią jurisprudenciją, Sąjungos teisei, Direktyvai 93/13 ir ypač šios direktyvos 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tai, kad nustatomas vienareikšmis kriterijus, jog su vartotojais sudaromose paskolos be įkeitimo sutartyse nesąžininga yra tokia sąlyga, dėl kurios nebuvo derėtasi ir pagal kurią delpinigių norma dviem procentiniais punktais viršija įprastą palūkanų normą?
- b) Ar, siekiant užtikrinti vartotojų ir naudotojų apsaugą ir ją plėtojančią jurisprudenciją, Sąjungos teisei, Direktyvai 93/13 ir ypač šios direktyvos 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tokios teisinės pasekmės, kai [įprastos] palūkanos skaičiuojamos tol, kol padengiama visa skola, nustatymas?“

Byla C-94/17

- 30 1999 m. sausio 11 d. R. R. Escobedo Cortés ir *Caja de Ahorros del Mediterráneo*, kuris vėliau tapo *Banco de Sabadell*, sudarė hipoteka užtikrintos paskolos sutartį dėl 17 633,70 EUR sumos, gražinamos dalimis kas mėnesį. Šios sutarties 3 ir 3a sąlygose buvo numatyta įprasta 5,5 % metinių palūkanų

norma, kuri galėjo kisti nuo pirmųjų metų. Klostantis pagrindinei bylai reikšmingoms aplinkybėms, ši palūkanų norma buvo 4,75 % per metus. Minėtos sutarties 6 sąlygoje nurodyta, kad delspinigių norma yra 25 % per metus.

- 31 Pavėlavęs sumokėti, R.R. Escobedo Cortés kreipėsi į *Juzgado de Primera Instancia* (Pirmosios instancijos teismas, Ispanija) su ieškiniu *Banco de Sabadell* dėl minėtos sutarties sąlygos panaikinimo, motyvuodamas tuo, kad ji yra nesąžininga.
- 32 Tas teismas pripažino, kad ši sąlyga buvo nesąžininga, todėl nusprendė, kad taikoma delspinigių norma turėtų būti sumažinta iki 2013 m. gegužės 14 d. *Ley Hipotecaria* (Hipotekos įstatymas), iš dalies pakeisto *Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų hipotekos skolininkų apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos) (BOE, Nr. 116, 2013 m. gegužės 15 d., p. 36373), 114 straipsnio 3 dalyje numatytos ribos, kuri tris kartus viršija teisės aktuose nustatytą palūkanų normą. Šis sprendimas buvo patvirtintas apeliacinėje instancijoje 2014 m. rugsėjo 18 d. *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantės provincijos teismas, Ispanija) sprendimu.
- 33 Dėl šio sprendimo R.R. Escobedo Cortés pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme, motyvuodamas tuo, kad juo pažeidžiama Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis. Pagrindinėje byloje nagrinėjama paskolos sutarties sąlyga, nustatanti delspinigių normą, buvo pripažinta nesąžininga, todėl, jo teigimu, pagal šią sutartį nebeturi būti skaičiuojami nei delspinigiai, nei įprastos palūkanos.
- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, šis kasacinis skundas verčia abejoti dėl tam tikrų minėtos direktyvos nuostatų, kurias būtina taikyti siekiant išnagrinėti bylą, aiškinimo, kiek tai susiję su šios sąlygos nesąžiningumo konstatavimu ir tokio nesąžiningumo pasekmėmis. Be kita ko, vis dar neaišku, ar šio teismo jurisprudencija, suformuota 2015 m. balandžio 22 d., rugsėjo 7 ir 8 d. sprendimais bei šio sprendimo 21 punkte minėtais 2015 m. gruodžio 23 d. ir 2016 m. vasario 18 d. bei birželio 3 d. sprendimais, yra suderinama su minėta direktyva.
- 35 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar pagal Direktyvos [93/13] 3 straipsnį, siejamą su jos priedo 1 dalies e punktu, ir 4 straipsnio 1 dalį draudžiama tokia jurisprudencija, pagal kurią paskolos sutarties sąlyga, nustatanti delspinigių normą, kuri daugiau kaip dviem procentiniais punktais viršija sutartyje numatytą [įprastą] metinių palūkanų normą, laikoma neproporcingai didele kompensacija, kurią privalo sumokėti mokėjimo įsipareigojimą delsiantis įvykdyti vartotojas, todėl ją reikia laikyti nesąžininga?
2. Ar pagal susijusias Direktyvos [93/13] 3 straipsnio ir jos priedo 1 dalies e punkto, 4 straipsnio 1 dalies, 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies nuostatas draudžiama tokia jurisprudencija, pagal kurią, priimant sprendimą dėl delspinigių normą nustatančios paskolos sutarties sąlygos nesąžiningumo, toks nesąžiningumas tikrinamas atsižvelgiant į tai, ar ši norma viršija [įprastą] palūkanų normą, nes laikoma, kad taip „iš vartotojo, kuris nevykdo įsipareigojimų, kaip kompensaciją už tai reikalaujama sumokėti neproporcingai didelę sumą“, todėl, konstatavus tokį nesąžiningumą, šios papildomos sumos apskritai neturi būti mokamos, o tik toliau iki paskolos grąžinimo pabaigos skaičiuojamos [įprastos] palūkanos?
3. Jeigu atsakymas į antrąjį klausimą būtų teigiamas, ar delspinigių normą nustatančios sąlygos pripažinimas negaliojančia, nes ji yra nesąžininga, reiškia, kad reikia numatyti ir kitus padarinius, pavyzdžiui, kad visiškai neturi būti mokamos tiek [įprastos] palūkanos, tiek delspinigiai arba kad turi būti skaičiuojamos teisės aktuose numatytos palūkanos, kai paskolos gavėjas nevykdo įsipareigojimo mokėti paskolos grąžinimo įmokas per sutartyje nustatytus terminus, siekiant, kad šie padariniai būtų suderinami su Direktyva [93/13]?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 36 2016 m. liepos 13 d. ir 2017 m. balandžio 5 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimis atitinkami *Juzgado de Primera Instancia no 38 de Barcelona* (Barselonos pirmosios instancijos teismas Nr. 38) ir *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) prašymai bylas C-96/16 ir C-94/17 nagrinėti taikant pagreitiną procedūrą, numatytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnyje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje, buvo atmesti.
- 37 2017 m. lapkričio 21 d. Teisingumo Teismo nutartimi šios dvi bylos buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo a punkto ir pirmojo klausimo b punkto byloje C-96/16

- 38 Savo pirmojo klausimo a punktu ir pirmojo klausimo b punktu byloje C-96/16, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tokia komercinė praktika, kai už nedidelę kainą perleidžiama arba nuperkama skola, kurią yra skolingas vartotojas, nors tokios perleidimo galimybės nebuvo numatyta su vartotoju sudarytoje paskolos sutartyje, prieš tai vartotojas nebuvo iš anksto informuotas arba gautas jo sutikimas ir jam nebuvo suteikta galimybės savo skolą išpirkti ir taip ją panaikinti, kompensuojant perėmėjui sumą, kurią šis sumokėjo už tokį perleidimą, kartu su taikytinomis palūkanomis ir išlaidomis.
- 39 Šiuo klausimu, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 43 punkte, iš Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalies ir 3 straipsnio 1 dalies formuluotės, kaip ir jos bendros struktūros, aiškiai matyti, kad direktyva taikoma tik sutarčių sąlygoms, o ne paprastai praktikai.
- 40 Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nė vienoje pagrindinėje byloje nagrinėjamų sutarčių sąlygoje nėra numatyta ar aiškiai apibrėžta, kad *Banco Santander* turi galimybę trečiajam asmeniui perleisti skolininkų pagrindinėje byloje atžvilgiu turimus skolinius reikalavimus arba kad pastarieji gali pasinaudoti teise savo skolą išpirkti iš trečiojo asmens. Vadinas, šis perleidimas buvo atliktas remiantis atitinkamomis Civilinio kodekso nuostatomis.
- 41 Darytina išvada, kad ši direktyva netaikoma praktikai, nurodytai pirmojo klausimo a punkte ir pirmojo klausimo b punkte byloje C-96/16, jeigu nėra jokios sutarties sąlygos šiuo klausimu.
- 42 Atsižvelgiant į tai, kad pateikdamas šiuos klausimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal Direktyvą 93/13 draudžiamos tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip Civilinio kodekso 1535 straipsnis ir Civilinio proceso kodekso 17 ir 540 straipsniai, reglamentuojančios skolos perleidimą ir skolos perleidėjo pakeitimą jos perėmėju per vykstančias procedūras, nes, kaip nurodyta šio sprendimo 26 punkte, šiomis nuostatomis neužtikrinama pakankama vartotojų interesų apsauga, reikia pažymėti, kad pagal šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalį sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.
- 43 Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją ir, kaip matyti iš Direktyvos 93/13 tryliktos konstatuojamosios dalies, šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta taikymo išimtis apima nacionalinės teisės nuostatas, kurios taikomos susitariančiosiems šalims, nepaisant jų pasirinkimo, ir nuostatas, kurios įprastai taikomos susitariančiosiems šalims, t. y. jeigu nebuvo susitarta kitaip. Ši išimtis grindžiama tuo, jog teisėta daryti prielaidą, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas nustatė tam tikrų

sutarčių šalių visų teisių ir pareigų pusiausvyrą, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai siekė apsaugoti (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 7 d. Nutarties *Woonhaven Antwerpen*, C-446/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2017:954, 25 ir 26 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 44 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos iš esmės matyti, kad minėta išimtis apima įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas, išskyrus nuostatas dėl nesąžiningų sąlygų kontrolės, t. y. tas, kurios susijusios su nacionalinio teismo įgaliojimų vertinti sutarties sąlygos nesąžiningumą apimtimi (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 7 d. Nutarties *Woonhaven Antwerpen*, C-446/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2017:954, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 2016 m. liepos 5 d. Nutartyje *Banco Popular Español ir PL Salvador* (C-7/16, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:523, 24–27 punktai) Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į šią jurisprudenciją, Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis apima tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Civilinio kodekso 1535 straipsnį, nes šis straipsnis laikytinas privaloma nuostata ir nėra susijęs su nacionalinio teismo įgaliojimų vertinant sutarties sąlygos nesąžiningumą apimtimi. Dėl šio paskutinio aspekto reikia bendrai pridurti, kad minėtas 1535 straipsnis, atrodo, nėra susijęs su nesąžiningų sąlygų kontrole.
- 46 Atsižvelgiant į nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktą informaciją, atrodo, kad tą patį galima pasakyti ir apie Civilinio proceso kodekso 17 ir 540 straipsnius, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 47 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į byloje C-96/16 keliamo pirmojo klausimo a punktą ir pirmojo klausimo b punktą reikia atsakyti, kad pirma, Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, jog ji netaikoma tokiai komercinei praktikai, kai už nedidelę kainą perleidžiama arba nuperkama skola, nors tokios perleidimo galimybės nebuvo konkrečiai numatyta su vartotoju sudarytoje paskolos sutartyje, o apie tokį perleidimą vartotojas nebuvo iš anksto informuotas arba nebuvo gautas jo sutikimas ir jam nebuvo suteikta galimybės savo skolą išpirkti ir taip ją panaikinti, kompensuojant perėmėjui sumą, kurią šis sumokėjo už tokį perleidimą, kartu su taikytinomis palūkanomis ir išlaidomis. Antra, ši direktyva taip pat nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kaip Civilinio kodekso 1535 straipsnis ir Civilinio proceso kodekso 17 ir 540 straipsniai, kuriomis reglamentuojama tokia skolos išpirkimo galimybė ir perleidėjo pakeitimas perėmėju per vykstančias procedūras.

Dėl antrojo klausimo a punkto byloje C-96/16 ir pirmojo klausimo byloje C-94/17

- 48 Antrojo klausimo a punktu byloje C-96/16 ir pirmuoju klausimu byloje C-94/17 prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinė jurisprudencija, kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatančios paskolos sutarties, sudarytos su vartotoju, sąlyga, dėl kurios nebuvo derėtasi, yra nesąžininga tuo atveju, kai mokėjimo įsipareigojimą delsiantis įvykdyti vartotojas privalo sumokėti neproporcingai didelę kompensaciją ir ši delspinigių norma daugiau kaip 2 % viršija sutartyje numatytą įprastų palūkanų normą.

Dėl priimtimumo

- 49 *Banco Santander* ir Ispanijos vyriausybė byloje C-96/16, kaip ir *Banco de Sabadell* byloje C-94/17, tvirtina, kad šio sprendimo pirmesniame punkte paminėti klausimai nepriimtini, nes jais keliamos tik visiškai hipotetinės problemos.

- 50 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnyje numatytą procedūrą, grindžiamą aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo kompetencijos atskyrimu, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už būsimo sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Kadangi pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo dėl jų priimti sprendimą (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 19 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 51 Iš tiesų tokiems klausimams taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl šių klausimų tik tuomet, jeigu, be kita ko, neįvykdyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatyti reikalavimai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio ar kai akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašomas Sąjungos teisės normos išaiškinimas arba jos galiojimo įvertinimas visiškai nesusiję su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, arba kai problema hipotetinė (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 52 Nagrinėjamu atveju, pirma, kalbant apie antrojo klausimo a punktą byloje C-96/16, iš šioje byloje priimtos nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar nėra priėmęs galutinio sprendimo dėl tokių delpinigių normą nustatančių nesąžiningų sutarčių sąlygų, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje. Be to, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 53 punkte, iš tos pačios nutarties matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) nurodytas kriterijus, paminėtas šio sprendimo 18 punkte, būtų laikomas suderinamu su Direktyvoje 93/13 įtvirtinta vartotojų apsaugos sistema, jeigu būtų taikomas objektyviai ir automatiškai, neleidžiant bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui atsižvelgti į visas konkrečius atvejo aplinkybes. Atsakymas į šį klausimą būtų naudingas nacionaliniam teismui, nes šis, be kita ko, galėtų nustatyti, kokių pagrindu turėtų remtis, tikrindamas pagrindinėje byloje nagrinėjamų sąlygų nesąžiningumą.
- 53 Antra, dėl pirmojo klausimo byloje C-94/17 nėra akivaizdu, kad šis klausimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar objektu arba kad problema visiškai hipotetinė. Iš tikrųjų, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 54 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nurodė, kad, nors jo nagrinėjamas kasacinis skundas konkrečiai susijęs su pasekmėmis, kylančiomis dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sąlygos nesąžiningo pobūdžio, jam taip pat kyla abejonių dėl Direktyvos 93/13 nuostatų, susijusių su šio nesąžiningumo konstatavimu, aiškinimo. Be to, negalima atmesti galimybes, kad pagal Ispanijos teisę šis teismas, nagrinėdamas jam pateiktą kasacinį skundą, gali arba privalo *ex officio* peržiūrėti šį nesąžiningą pobūdį ir ypač kriterijus, kuriais remiantis jis buvo nustatytas (atrodo, kad dėl šio aspekto dar nebuvo priimta galutinio sprendimo), nes, vadovaujantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, klausimą, susijusį su sutarties sąlygos pripažinimu nesąžininga, reikia prilyginti viešosios tvarkos klausimui, o nacionalinis teismas privalo, kai tik jam tampa žinomos šiuo atžvilgiu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, *ex officio* įvertinti galimą sutarties sąlygos, patenkančias į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 44 punktą ir 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 40, 41 ir 44 punktus).
- 54 Taigi antrojo klausimo a punktą byloje C-96/16 ir pirmasis klausimas byloje C-94/17 yra priimtini.

Dėl esmės

– *Pirminės pastabos*

- 55 *Banco Santander* ir *Banco de Sabadell* teigia, kad pagrindinėse bylose nagrinėjamas *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencijoje nustatytas kriterijus, paminėtas šio sprendimo 18 punkte, nėra privalomas. Taigi, šių bankų teigimu, nors atrodo, kad Ispanijos teismai praktiškai automatiškai taiko šį kriterijų, vis dėlto nacionalinis teismas gali nuo jo nukrypti, jei tai pateisina bylos aplinkybės.
- 56 Be to, per Teisingumo Teisme vykusį posėdį Ispanijos vyriausybė nurodė, kad *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija papildo nacionalinės teisės sistemą, nes ja užtikrinamas vienodas įstatymų aiškinimas nacionaliniuose teismuose. Tačiau, šios vyriausybės teigimu, ši jurisprudencija nėra privaloma, o tai reiškia, kad ji neturi *erga omnes* poveikio ir įstatymo galios ir nėra teisės šaltinis šioje teisinėje sistemoje. Taigi, žemesnės instancijos teismai gali nuo jos nukrypti ir taip paskatinti *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) ją iš dalies pakeisti. Minėta vyriausybė pridūrė, kad vis dėlto ši jurisprudencija laikytina pavyzdine, nes *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) gali panaikinti nuo jos nukrypstančius žemesnės instancijos nacionalinių teismų sprendimus.
- 57 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad, kiek tai susiję su nacionalinės teisės sistemos nuostatų aiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės privalo remtis sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytu vertinimu. Iš tikrųjų pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybės narės vidaus teisės aiškinimas nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai (2017 m. vasario 16 d. Sprendimo *Agro Foreign Trade & Agency*, C-507/15, EU:C:2017:129, 23 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 58 Vis dėlto, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 65–67 punktuose, iš nutarčių dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų nuomone, pagrindinėse bylose nagrinėjamoje jurisprudencijoje *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) įtvirtino nenuginčijamą prezumpciją, kad sąlyga, atitinkanti šio sprendimo 18 punkte nurodytą kriterijų, yra nesąžininga.
- 59 Be to, iš šių nutarčių ir to, kas išdėstyta šio sprendimo 56 punkte, iš esmės matyti, kad negalima paneigti, jog minėta jurisprudencija yra privaloma žemesnės instancijos Ispanijos teismams, nes šie, baimindamiesi kasacinį skundą gavusio *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) peržiūros, privalo pripažinti tokią sąlygą nesąžininga.
- 60 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turi atsakyti į pateiktus klausimus, remdamasis ankstesniuose dviejuose šio sprendimo punktuose pateiktomis prielaidomis.
- 61 Be to, pažymėtina, kad nors iš pagrindinėse bylose nagrinėjamos *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencijos matyti, kad bet kokia sąlyga, kuri atitinka šio sprendimo 18 punkte nurodytus kriterijus, yra laikoma nesąžininga, vis dėlto neatrodo, kad šia jurisprudencija apribojama nacionalinio teismo galimybė nuspręsti, jog su vartotoju sudarytos paskolos sutarties sąlyga, neatitinkanti šio kriterijaus, t. y. pagal kurią nustatoma delspinigių norma, mažiau nei dviem procentiniais punktais viršijanti sutartyje numatytą įprastų palūkanų normą, yra nesąžininga, ir prireikus ją atmesti, o tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai.

– *Dėl atsakymo į antrojo klausimo a punktą byloje C-96/16 ir į pirmąjį klausimą byloje C-94/17*

- 62 Siekiant atsakyti į pateiktus klausimus ir su sąlyga, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai atliks reikiamus patikrinimus, pirmiausia reikia pažymėti, kad, atrodo, jog siekdamas apibrėžti šio sprendimo 18 punkte nurodytą kriterijų *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) rėmėsi Teisingumo Teismo nustatytomis gairėmis dėl galimo sutarties sąlygos nesąžiningumo vertinimo.

- 63 Iš tikrųjų, iš to, kas išdėstyta šio sprendimo 17–19 punktuose, ir iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad šiuo tikslu *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) išnagrinėjo skirtingose srityse taikomas nacionalines taisykles ir siekė nustatyti delspinigių normos dydį, dėl kurio, kaip galima pagrįstai tikėtis, būtų gautas vartotojo, su kuriuo per atskiras derybas buvo sąžiningai ir teisingai elgiamasi, sutikimas, ir kartu užtikrinta tokių delspinigių funkcija, kuria būtent siekiama atgrasyti nuo pavėluotų mokėjimų ir kreditoriui proporcingai atlyginti dėl tokių vėlavimų patirtą žalą. Taigi, atrodo, kad *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) laikėsi reikalavimų, kurie konkrečiai nurodyti 2013 m. kovo 14 d. Sprendime *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, 68, 69, 71 ir 74 punktai).
- 64 Dėl klausimo, ar pagal Direktyvą 93/13 draudžiama taikyti tokį jurisprudencijoje įtvirtintą kriterijų, kaip nurodytą šio sprendimo 18 punkte, pagal kurį nustatoma nenuginčijama prezumpcija, kad bet kokia ji atitinkanti sutarties sąlyga yra nesąžininga, reikia priminti, kad ši direktyva yra grindžiama prielaida, kad, kalbant apie galimybę derėtis ir turimos informacijos kiekį, vartotojas atsiduria mažiau palankioje padėtyje nei verslininkas (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Biuro podrózy „Partner“*, C-119/15, EU:C:2016:987, 28 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 65 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas numatyti standartines sąlygas, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jų atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai (2013 m. kovo 21 d. Sprendimas *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 42 punktą).
- 66 Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar nagrinėjamos sutarties sąlygos turi būti laikomos nesąžiningomis, atsižvelgiant iš esmės į visas bylos aplinkybes, kaip nurodyta tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 71 punktą).
- 67 Remdamasis šiomis nuostatomis ir Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalimi ir 7 straipsnio 1 dalimi, Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad pagal šią direktyvą draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriais apibrėžiamas sutarties sąlygos nesąžiningumo nustatymo kriterijus, jeigu dėl tokių nacionalinės teisės aktų nacionalinis teismas, privalantis priimti sprendimą dėl šio kriterijaus neatitinkančios sąlygos, negali patikrinti šio nesąžiningumo ir prireikus pripažinti, kad tokia sąlyga yra nesąžininga, todėl jos netaikyti (šiuo klausimu žr. 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21, 28–42 punktus). Kaip nurodyta šio sprendimo 61 punkte, vis dėlto neatrodo, kad pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija turi tokį poveikį.
- 68 Šiuo klausimu, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados 60 punkte, negalima atmesti galimybės, kad valstybės narės aukštesnės instancijos teismai, kaip antai *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas), atlikdami teisės derinimo ją aiškinant vaidmenį ir siekdami užtikrinti teisinį tikrumą, gali pagal Direktyvą 93/13 nustatyti tam tikrus kriterijus, kuriais vadovautųsi žemesnės instancijos teismai, privalantys įvertinti nesąžiningą sutarties sąlygų pobūdį.
- 69 Nors nepanašu, kad pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija atitinka griežtesnes nuostatas, kurias gali priimti valstybės narės, siekdamas, kad pagal šios direktyvos 8 straipsnį būtų užtikrinta aukštesnio lygio vartotojų apsauga, nes, be kita ko, kaip per posėdį Teisingumo Teisme nurodė Ispanijos vyriausybė, neatrodo, kad Ispanijos teisinėje sistemoje ši jurisprudencija turi įstatymo galią arba kad yra laikoma teisės šaltiniu, tai negali paneigti fakto, kad tokio jurisprudencijoje pripažinto kriterijaus, pavyzdžiui, to, kurį įtvirtino *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas), nustatymas atitinka šia direktyva siekiamą vartotojų apsaugos tikslą. Iš tiesų tiek iš Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalies, tiek iš šios direktyvos bendros struktūros matyti, kad ši direktyva labiau skirta ne bendrai sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrai užtikrinti, o tam, kad būtų išvengta šių teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimo vartotojų nenaudai.
- 70 Vadinasi, pagal šią direktyvą nedraudžiama nustatyti tokio kriterijaus.

71 Taigi į antrojo klausimo a punktą byloje C-96/16 ir į pirmąjį klausimą byloje C-94/17 reikia atsakyti, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama tokia nacionalinio teismo jurisprudencija, kaip pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatanti paskolos sutarties, sudarytos su vartotoju, sąlyga, dėl kurios nebuvo derėtasi, yra nesąžininga, jeigu mokėjimo išsipareigojimą delsiantis įvykdyti vartotojas privalo sumokėti neproporcingai didelę kompensaciją, nes ši norma daugiau kaip dviem procentiniais punktais viršija sutartyje numatytą įprastų palūkanų normą.

Dėl antrojo klausimo b punkto byloje C-96/16 ir antrojo klausimo byloje C-94/17

72 Antrojo klausimo b punktu byloje C-96/16 ir antruoju klausimu byloje C-94/17 prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama tokia nacionalinio teismo jurisprudencija, kaip pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatančios paskolos sutarties, sudarytos su vartotoju, sąlygos, dėl kurios nebuvo derėtasi, pripažinimas nesąžininga lemia visišką tokių delspinigių panaikinimą, ir toliau skaičiuojamos tik šioje sutartyje numatytos įprastos palūkanos.

73 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį nesąžiningą sutarties sąlygą nagrinėjantis nacionalinis teismas privalo jos netaikyti tam, kad ji nesukeltų privalomų pasekmių vartotojui, tačiau jis negali pakeisti jos turinio. Iš tiesų ši sutartis iš esmės turi išlikti be jokių kitų pakeitimų, išskyrus tuos, kurių atsiranda dėl nesąžiningų sąlygų panaikinimo, kiek pagal vidaus teisės normas toks sutarties tęstinumas yra teisiškai įmanomas (2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 71 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

74 Nors Teisingumo Teismas pripažino nacionalinio teismo galimybę nesąžiningą sąlygą pakeisti dispozityviaja vidaus teisės nuostata, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad ši galimybė taikoma tik tais atvejais, kai dėl tokios sąlygos pripažinimo negaliojančia teismas būtų priverstas panaikinti visą sutartį ir dėl to vartotojui galėtų atsirasti tokių pasekmių, dėl kurių jis nukentėtų. Šiuo tikslu, kaip Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, paskolos sutarties sąlygos, nustatančios taikytiną delspinigių normą, pripažinimas negaliojančia negali turėti neigiamų pasekmių atitinkamam vartotojui, nes kreditoriaus reikalaujama suma, kurią privalo sumokėti vartotojas, bus neišvengiamai mažesnė, jei tokie delspinigiai nebus taikomi (šiuo klausimu žr. 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21, 33 ir 34 punktus).

75 Be to, pagal Direktyvą 93/13 nereikalaujama, kad nacionalinis teismas netaikytų ir kitų sąlygų, kurios nebuvo pripažintos nesąžiningomis. Iš tikrųjų šios direktyvos tikslas – apsaugoti vartotoją ir atkurti pusiausvyrą tarp šalių, netaikant nesąžiningomis laikomų sąlygų, iš esmės išsaugant kitų atitinkamos sutarties sąlygų galiojimą (šiuo klausimu žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Jörös*, C-397/11, EU:C:2013:340, 46 punktą ir 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, 32 punktą).

76 Būtent iš aptariamų direktyvos neaišku, ar paskolos sutarties sąlygos, nustatančios delspinigių normą, netaikymas arba panaikinimas dėl jos nesąžiningumo reiškia, kad dėl to taip pat reikia netaikyti arba panaikinti šios sutarties sąlygas, nustatančias įprastų palūkanų normą, nepaisant to, kad šias skirtingas sąlygas reikia aiškiai atskirti. Šiuo aspektu iš esmės reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-94/17, delspinigiais siekiama nubausti skolininką už savo pareigos grąžinti paskolą sutartyje nustatytais terminais nevykdymą, jį atgrasyti nuo vėlavimo vykdyti savo išsipareigojimus ir, jei reikia, atlyginti kreditoriui dėl pavėluoto mokėjimo patirtą žalą. Įprastos palūkanos, priešingai, atlieka atlyginimo kreditoriui už suteiktą pinigų sumą funkciją, kol ši suma bus grąžinta.

- 77 Kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 90 punkte, šie argumentai taikomi neatsižvelgiant į tai, kaip yra suformuluotos sutarties sąlygos, kuriose nustatyti delspinigiai ir įprastos palūkanos. Tai taikytina ne tik tada, kai sąlyga, kurioje nustatomi delspinigiai, skiriasi nuo tos, kurioje nustatoma įprasta palūkanų norma, bet ir tada, kai delspinigių norma išreiškiama kaip tam tikru skaičiumi procentinių punktų padidinta įprastų palūkanų norma. Pastaruoju atveju šis padidėjimas laikytinas nesąžininga sąlyga, todėl pagal Direktyvą 93/13 neturi būti taikomas.
- 78 Šiuo atveju, su sąlyga, kad tai patikrins prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, iš nutarčių dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad vadovaujantis pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) pozicija, kurios jis laikosi savo jurisprudencijoje, nacionalinis teismas, pripažinęs, kad delspinigius nustatanti paskolos sutarties sąlyga yra nesąžininga, tiesiog atsisako ją taikyti ar skaičiuoti delspinigius, atitinkančius padidintą įprastų palūkanų normą, neturėdamas galimybės šios sąlygos pakeisti dispozityviomis teisės aktų normomis arba ją peržiūrėti, kartu išlaikydamas kitų šios sutarties sąlygų, visų pirma tų, kurios yra susijusios su įprasta palūkanų norma, galiojimą.
- 79 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrojo klausimo b punktą byloje C-96/16 ir į antrąjį klausimą byloje C-94/17 reikia atsakyti, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama tokia nacionalinio teismo jurisprudencija, kaip pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatančios paskolos sutarties, sudarytos su vartotoju, sąlygos, dėl kurios nebuvo derėtasi, pripažinimas nesąžininga lemia visišką tokių delspinigių panaikinimą, ir toliau skaičiuojamos tik šioje sutartyje numatytos įprastos palūkanos.

Dėl trečiojo klausimo byloje C-94/17

- 80 Atsižvelgiant į tai, kad į antrąjį klausimą byloje C-94/17 atsakyta neigiamai, į trečiąjį klausimą šioje byloje atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 81 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais turi būti aiškinama taip, kad, pirma, ji netaikoma tokiai komercinei praktikai, kai už nedidelę kainą perleidžiama arba nuperkama skola, nors tokios perleidimo galimybės nebuvo konkrečiai numatyta su vartotoju sudarytoje paskolos sutartyje, prieš tai vartotojas nebuvo iš anksto informuotas arba nebuvo gautas jo sutikimas ir jam nebuvo suteikta galimybės savo skolą išpirkti ir taip ją panaikinti, kompensuojant perėmėjui sumą, kurią šis sumokėjo už šį perleidimą, kartu su taikytinomis palūkanomis ir išlaidomis. Antra, ši direktyva taip pat nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kaip numatytos *Código Civil* (Civilinis kodeksas) 1535 straipsnyje ir 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) 17 ir 540 straipsniuose, kuriomis reglamentuojama tokia skolos išpirkimo galimybė ir perleidėjo pakeitimas perėmėju per vykstančias procedūras.

2. Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama tokia nacionalinio teismo jurisprudencija, kaip pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatanti paskolos sutartis, sudarytos su vartotoju, sąlyga, dėl kurios nebuvo derėtasi, yra nesąžininga, jeigu mokėjimo įsipareigojimą delsiantis įvykdyti vartotojas privalo sumokėti neproporcingai didelę kompensaciją, nes ši norma daugiau kaip dviem procentiniais punktais viršija sutartyje numatytą įprastų palūkanų normą.
3. Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama tokia nacionalinio teismo jurisprudencija, kaip pagrindinėse bylose nagrinėjama *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) jurisprudencija, pagal kurią delspinigių normą nustatančios paskolos sutartis, sudarytos su vartotoju, sąlygos, dėl kurios nebuvo derėtasi, pripažinimas nesąžininga lemia visišką tokių delspinigių panaikinimą, ir toliau skaičiuojamos tik šioje sutartyje numatytos įprastos palūkanos.

Parašai.